

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

пр. Перемоги, 10, м. Київ, 01135, тел. (044) 481-32-21, факс (044) 481-47-96
E-mail: mon@mon.gov.ua, код ЄДРПОУ 38621185

Управління (департаменти) освіти і
науки обласних, Київської міської
державних адміністрацій
Обласні заклади післядипломної
педагогічної освіти
Районні (міські) відділи (управління)
освіти

Щодо методичних рекомендацій
про проведення державної підсумкової
атестації у закладах загальної середньої
освіти в 2018/2019 навчальному році

Шановні колеги!

Міністерство освіти і науки надсилає для практичного використання методичні рекомендації щодо проведення державної підсумкової атестації у закладах загальної середньої освіти в 2018/2019 навчальному році, підготовлених спільно з Національною академією педагогічних наук України та Інститутом модернізації змісту освіти.

Просимо довести їх до відома керівників закладів загальної середньої освіти та вчителів.

Додаток на 23 арк.

З повагою
Заступник Міністра

Вадим КАРАНДИЙ

Додаток до листа
Міністерства освіти і науки України
від _____ 2019 № _____

**Орієнтовні вимоги
до проведення державної підсумкової атестації учнів (вихованців)
у системі загальної середньої освіти у 2018/2019 навчальному році**

Загальні положення

Державна підсумкова атестація (ДПА) в 2018/2019 навчальному році проводиться відповідно до Порядку проведення державної підсумкової атестації (далі - Порядок), затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 07 грудня 2018 року № 1369, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 02 січня 2019 року за № 8/32979 та наказів Міністерства освіти і науки України: № 59 від 25.01. 2019 р. «Про проведення в 2018/2019 навчальному році державної підсумкової атестації осіб, які здобувають загальну середню освіту», № 116 від 01.02.2019 р. «Про внесення зміни до додатка 2 наказу МОН від 25 січня 2019 року № 59».

Строки проведення атестації в закладі освіти затверджує керівник закладу освіти в межах навчального року.

Третій предмет для проведення державної підсумкової атестації у 9-х класах обирається зі списку, зазначеному у додатку 2 до наказу МОН від 25.01. 2019 р. № 59 у редакції наказу від 01.02. 2019 р. № 116, за рішенням педагогічної ради закладу освіти, ухваленим з урахуванням побажань учнів, та затвердженим наказом керівника закладу освіти. Процедура вибору третього предмета, керуючись чинним в Україні законодавством, а саме статтею 23 та підпунктом 1 частини першої статті 1 Закону України «Про освіту», встановлює заклад освіти.

Державна підсумкова атестація з іноземних мов проводиться згідно з листом Міністерства освіти і науки України від 23.01.2019 року № 1/9-41.

Завдання для проведення ДПА в закладі освіти укладають учителі закладу освіти відповідно до орієнтованих вимог до проведення державної підсумкової атестації учнів (вихованців) у системі загальної середньої освіти у 2018/2019 навчальному році (лист МОН від 27.03.2019 № 1/9-196) і затверджує керівник закладу освіти.

Державна підсумкова атестація учнів 11-х класів проводиться у закладах освіти у випадках, визначених пунктами 6, 8, 10, 12, 13-16, 18 розділу II Порядку проведення державної підсумкової атестації. У разі проведення атестації учнів 11 класів за місцем навчання атестаційні завдання укладаються учителями закладу освіти відповідно до орієнтованих вимог до змісту атестаційних завдань, затверджених наказами МОН № 192 від 20.02.2015 і № 94 від 08.02.2016.

Звертаємо увагу на те, що у разі відсутності учня (вихованця) в день проведення державної підсумкової атестації у Класному журналі у відповідній колонці фіксують відсутність учня/учениці.

Орієнтовні вимоги до змісту атестаційних робіт для учнів 4 класу

Відповідно до Порядку, державна підсумкова атестація (далі-атестація) у всіхзакладах загальної середньої освіти I ступеняз української мови є обов'язковою. Атестаціяздійснюється з метою моніторингу якості освітньої діяльності закладів освіти та якості освіти, і проводиться у формі підсумкових контрольних робіт з двох предметів: української мови (передбачає оцінювання результатів навчання з української мови і літературного читання) і математики.

Підсумкові контрольні роботи укладають учителі початкових класів/методичні об'єднання вчителів початкових класів за єдиними завданнями для усіх класів паралелі відповідно до орієнтовних вимог до змісту атестаційних завдань. Атестаційні матеріали, що містять підсумкові контрольні роботи з української мови і математики у двох варіантах, погоджує педагогічна рада і затверджує керівник закладу освіти.

Контрольні роботи проводяться відповідно до календарного планування на другому чи третьому уроці, окрім понеділка і п'ятниці, а також днів перед і після святкових. У разі відсутності учня (вихованця) в день проведення державної підсумкової атестації у Класному журналі у колонці під датою її проведення фіксують відсутність учня.

На **проведення** контрольної роботи відводиться 1 академічна година (один урок): 5 хв. – на пояснення змісту роботи та інструкції щодо її виконання і 35 хв. – на її виконання.

Оцінювання підсумкових контрольних робіт здійснюється відповідно до «Критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів (вихованців) у системі загальної середньої освіти» (наказ Міністерства від 13.04.2011 № 329, зареєстрований у Міністерстві юстиції України 11 травня 2011 за № 566/19304) та Орієнтовних вимог до контролю та оцінювання навчальних досягнень учнів початкової школи (наказ Міністерства освіти і науки України від 19.08.2016 № 1009 «Про внесення змін до наказу Міністерства освіти і науки України від 21.08.2013 № 1222»).

Результати атестації не враховуються під час виставлення річних оцінок із навчальних предметів.

Зміст завдань для підсумкових контрольних робіт формується відповідно до державних вимог щодо навчальних досягнень учня/учениці, визначених чинними навчальними програмами для 1-4 класів закладів загальної середньої освіти.

Особливості конструювання змісту атестаційної роботи з української мови

Атестаційна контрольна робота з української мови є інтегрованою і містить завдання на перевірку результатів навчання з української мови і літературного читання. Завдання на перевірку сформованості навички читання, розуміння прочитаного, уміння працювати з текстом, використовуючи визначені програмою літературознавчі поняття; перевірку орфографічних і пунктуаційних умінь, навичок застосування знань про мову і мовлення, мовних умінь; побудову зв'язного висловлювання формуються на основі єдиного художнього або науково-художнього тексту. Для перевірки орфографічних і пунктуаційних умінь укладачі контрольної роботи обирають в тексті для читання логічно завершену частину для списування, в якій 25% слів містять вивчені орфограми, і оформлюють її з пропусками цих

орфограм. З метою забезпечення умов цілісного сприйняття тексту, який будуть опрацьовувати учні, рекомендуємо розпочати контрольну роботу з опрацювання частини для списування, а саме: прочитати її і вставити пропущені букви. Далі організують перевірку навички читання мовчки.

Після повного прочитування тексту учням пропонується виконувати завдання у тому порядку, як зручно дитині. Роботу учень письмово оформлює на аркушах зі штампом школи, дотримуючись вимог оформлення письмових робіт з української мови.

Зміст підсумкової контрольної роботи може бути сконструйовано у двох варіантах (за вибором учителя). В обох варіантах перше завдання представлено текстом для читання.

I варіант підсумкової контрольної роботи з української мови формується з тексту для читання, визначеної у ньому частини для списування (з пропущеними орфограмами) для виявлення правописних умінь, трьох завдань до тексту для перевірки розуміння його змісту і вміння працювати з текстом (одне з яких на перевірку практичного засвоєння літературознавчих понять; друге – на перевірку сформованості умінь визначати основну думку, тему твору/встановлювати послідовність подій/встановлювати взаємозв'язки фактів, подій/характеризувати вчинки дійових осіб; третє – на перевірку сформованості вміння пояснювати зображувальні можливості художнього слова для описів природи, зовнішності персонажів, характеристики героїв), трьох завдань за змістом тексту для перевірки навичок застосування знань про мову і мовлення, мовних умінь (одне з яких на визначення/групування/класифікацію мовних одиниць, друге – на доповнення/побудову/трансформування речень/зв'язок слів у реченні; третє – на утворення форм слів, що належать до різних частин мови, за заданою умовою), творчого – на побудову зв'язного висловлювання за змістом прочитаного тексту, у якому учень формулює власні оцінні судження.

Вимоги до формування змісту I варіанту підсумкової контрольної роботи з української мови

№ з/п	Види завдань	Кількість завдань	Кількість балів за кожне правильно виконане завдання	Максимальна кількість балів
1.	Читання тексту мовчки. Пропонується текст (незнайомий учням) для самостійного читання з мови навчання обсягом 300-330 слів, (для шкіл з навчанням мовами національних меншин – 220-250 слів). Кількість слів, які потребують пояснення – не більше двох. Речення у тексті не мають містити більше 12 слів. Стиль тексту – художній, науково-художній.	1	По 1 балу*	1 бал
2.	Завдання до тексту для перевірки розуміння його змісту і вміння працювати з текстом	3	по 1 балу	3 бали
3.	Списування тексту з пропущеними	1	по 3 бали**	3 бали

	орфограмами обсягом 45-50 слів і кількістю орфограм 25% від загальної кількості слів у тексті, у тому числі 2 слова з переліку передбачених у програмі слів, значення, вимову і написання яких учні мають запам'ятати. Текст не має містити більше 2 слів на орфограми, вивчення яких не передбачено програмою початкової школи**			
4.	Завдання до тексту для перевірки мовних знань	3	по 1 балу	3 бали
5.	Творче завдання до тексту: побудова зв'язного висловлювання з 3-4 речень (для шкіл з навчанням мовами національних меншин – 2-3 речень)	1	по 2 бали***	2 бали
Разом		9	-	12 балів

II варіант підсумкової контрольної роботи з української мови відрізняється від I варіанту тим, що для перевірки розуміння його змісту і вміння працювати з текстом та для перевірки навичок застосування знань про мову і мовлення, мовних умінь розробляють тестові завдання закритого типу (на вибір однієї відповіді з трьох пропонуєваних), відкритого типу (з короткою відповіддю і на встановлення послідовності або відповідності для перевірки мовних знань). Змістове наповнення цих завдань добирається відповідно до наданих рекомендацій до I варіанту підсумкової контрольної роботи.

Завдання для до формування змісту II варіанту підсумкової контрольної роботи з української мови

№ з/п	Види завдань	Кількість завдань	Кількість балів за кожне правильно виконане завдання	Максимальна кількість балів
1.	Читання тексту мовчки. Пропонується текст (незнайомий учням) для самостійного читання з мови навчання обсягом 300-330 слів, (для шкіл з навчанням мовами національних меншин – 220-250 слів). Кількість слів, які потребують пояснення – не більше двох. Речення у тексті не мають містити більше 12 слів. Стиль тексту – художній, науково-художній.	1	По 1 балу*	1 бал
2.	Завдання закритого типу з вибором однієї відповіді серед трьох пропонуєваних варіантів для перевірки розуміння змісту прочитаного тексту і вміння працювати з текстом	1	по 1 балу	1 бал
3.	Завдання відкритого типу на встановлення послідовності або відповідності між 6 компонентами для перевірки розуміння змісту прочитаного тексту і вміння працювати з текстом	1	по 1 балу	1 бал
4.	Завдання відкритого типу з короткою	1	по 1 балу	1 бал

	відповіддю для перевірки розуміння змісту прочитаного тексту і вміння працювати з текстом			
5.	Списування тексту з пропущеними орфограмами обсягом 45-50 слів і кількістю орфограм 25% від загальної кількості слів у тексті, у тому числі 2 слова з переліку передбачених у програмі слів, значення, вимову і написання яких учні мають запам'ятати. Текст не має містити більше двох слів на орфограми, вивчення яких не передбачено програмою початкової школи	1	по 3 бали**	3 бали
6.	Завдання закритого типу з вибором однієї відповіді серед трьох пропонуванних варіантів для перевірки мовних знань	1	по 1 балу	1 бал
7.	Завдання відкритого типу на встановлення послідовності або відповідності між 6 компонентами для перевірки мовних знань	1	по 1 балу	1 бал
8.	Завдання відкритого типу з короткою відповіддю для перевірки мовних знань	1	по 1 балу	1 бал
9.	Творче завдання: побудова зв'язного висловлювання з 3-4 речень (для шкіл з навчанням мовами національних меншин – 2-3 речень**	1	по 2 бали***	2 бали
Разом		9	-	12 балів

* навичка читання мовчки оцінюється 1 балом, якщо учень читає текст мовчки без артикуляції/тихого промовляння слів та прочитав його повністю за 3 хвилини; якщо учень прочитав менше половини тексту, він не отримує жодного балу;

** у творчому завданні виставляють по 1 балу за зміст висловлювання з урахуванням використовуваної лексики та наявності оцінних суджень, грамотність, де враховують помилки лише на ті правила, вивчення яких передбачено навчальною програмою.

Особливості конструювання змісту атестаційної роботи з математики

Система завдань підсумкової контрольної роботи з математики має охоплювати усі змістові лінії програми без дублювання перевірки одного і того ж уміння в різних завданнях (не враховуючи обчислень). Цілісно підсумкова контрольна робота має забезпечувати перевірку уміння розв'язувати складену задачу на 3 дії, здійснювати/перевіряти обчислення, знаходити частину числа/числа за значенням його частини; знаходити значення виразу із змінною/розв'язувати просте рівняння; порівнювати величини з використанням перетворення іменованих чисел; знаходити периметр/площу прямокутника; називати геометричні фігури, їх ознаки.

За формою подачі завдань підсумкова контрольна робота може бути: комбінованою, що складається із завдань, виконання яких потребують короткого або розгорнутого запису розв'язання; тестовою, що складається із тестових завдань закритого і відкритого типів (за вибором учителя).

Комбінована/тестова підсумкова контрольна робота розробляється у двох рівноцінних варіантах.

Роботу учень письмово оформлює на аркушах у клітинку (у тому числі на аркуші з тестовими завданнями) зі штампом школи, дотримуючись вимог оформлення

письмових робіт з математики. Усі письмові обчислення до завдань мають виконуватись на цих же аркушах.

Вимоги до формування змісту комбінованої підсумкової контрольної роботи з математики

№ з/п	Види завдань	Кількість завдань	Кількість балів за кожне правильно виконане завдання	Максимальна кількість балів
1.	Задача на тридії	1	по 3 бали*	3 бали
2.	Завдання на перевірку обчислювальних навичок (3 види завдань на вибір): 1 вираз з багатоцифровими числами на 3-4 дії, з дужками, або 2 вирази на 2 дії, або 4 вирази на 1 дію	1/ 2/ 4	по 2 бали/ по 1 балу/ по 0,5 балів	2 бали
3.	Завдання на порівняння величин з використанням перетворення іменованих чисел	1	по 1 балу	1 бал
4.	Розв'язування рівняння або знаходження значення виразу із змінною на 2 дії	1	по 2 бали	2 бали
5.	Задача геометричного змісту (побудова відрізка, або прямокутника, або квадрата та знаходження довжини, або периметра, або площі)***	1	по 2 бали**	2 бали
6.	Творче завдання або завдання з логічним навантаженням	1	по 2 бали	2 бали
Разом		7	-	12 балів

Завдання для формування змісту тестової підсумкової контрольної роботи з математики

№ з/п	Види завдань	Кількість завдань	Кількість балів за кожне правильно виконане завдання	Максимальна кількість балів
1.	Завдання закритого типу з вибором однієї відповіді серед трьох пропонуваніх варіантів ****	3	по 1 балу	3 бали
2.	Завдання відкритого типу на встановлення послідовності або відповідності між 6 компонентами ****	2	по 1 балу**	2 бали
3.	Завдання відкритого типу з короткою відповіддю ****	1	по 2 бали**	2 бали
4.	Завдання відкритого типу з розгорнутою	1	по 3 бали**	3 бали

	відповіддю (задача на 3 дії)			
5.	Творче завдання або завдання з логічним навантаженням	1	по 2 бали	2 бали
Разом		8	-	12 балів

* якщо неправильно виконано одну дію задачі, її розв'язання оцінюється 2 балами, якщо неправильно виконано дві дії – 1 балом;

** якщо завдання виконано частково, воно оцінюється 1 балом.

*** якщо складена задача (№ 1) передбачає знаходження площі, то у завданні № 5 пропонуємо знайти периметр/довжину, знаходження яких не пов'язано з площею фігури;

**** контрольна робота має містити одне завдання геометричного змісту, яке може бути подано в одному з позначених **** пунктів.

Знижувати бал учню/учениці за оформлення письмової роботи не рекомендуються.

Орієнтовні вимоги до змісту атестаційних робіт для учнів 9 класу

Українська мова

Ефективною формою проведення державної підсумкової атестації з української мови в 9 класі є диктант, текст якого укладають учителі та затверджує керівник закладу освіти. При цьому на розсуд педагогів можуть підбиратися декілька варіантів.

Під час підготовки варто враховувати тематику текстів, орієнтовно визначену в соціокультурній змістовій лінії навчальної програми.

За обсягом тексти диктантів повинні містити 160 -170 слів.

Визначаючи кількість слів, враховують як самостійні, так і службові частини мови.

На проведення атестації відводиться 1 астрономічна година. Відлік часу ведеться від початку читання вчителем тексту.

Вид роботи й назву тексту необхідно записати на дошці.

Оформлення роботи

У верхній лівій частині титульної сторінки подвійного аркуша ставиться штамп закладу загальної середньої освіти, на ньому зазначається дата, наприклад: 01.06.2019р. Підпис роботи починається на сьомому рядку титульної сторінки:

Робота
на державну підсумкову атестацію
з української мови за курс базової середньої освіти
учня (учениці) 9 класу
(прізвище, ім'я, по батькові у формі родового відмінка)

На другій сторінці на перших двох рядках записують вид роботи та назву тексту, наприклад:

Диктант
Символи України

Методика проведення диктанту традиційна, однак під час державної підсумкової атестації має певні особливості.

Спочатку вчитель читає весь текст, після чого не дає ніяких пояснень щодо його змісту, лексичного значення слів, правописних особливостей.

Після прочитання всього тексту читає перше речення, учні уважно слухають. Далі це речення диктується для запису частинами, як правило, один раз. Після того, як учні запишуть речення, учитель читає його повністю з метою перевірки. Таким чином диктується кожне речення тексту.

Учитель обов'язково вказує місце поділу тексту на абзаци. Після запису всього тексту він читає його ще раз, роблячи більш тривалі паузи між реченнями і надаючи змогу учням ретельно перевірити написане й виправити допущені помилки.

Текст потрібно диктувати виразно, відповідно до норм літературної вимови в такому темпі, щоб учні встигли вільно його записати.

Диктант оцінюється однією оцінкою на основі таких критеріїв:

орфографічні та пунктуаційні помилки оцінюються однаково;

повторювані помилки (в одному і тому ж слові, яке повторюється в диктанті кілька разів) вважаються однією помилкою; однотипні помилки (на одне й те саме правило), але у різних словах вважаються різними помилками;

розрізняють грубі помилки й негрубі (винятки з усіх правил; написання великої букви в складних власних назвах; правопис прислівників, утворених від іменника з прийменниками; заміна одного розділового знака іншим; заміна українських букв російськими, випадки, коли замість одного знака поставлений інший; випадки, що вимагають розрізнення не і ні – у сполученнях не хто інший, як...; не що інше, як...; ніхто інший не..., ніщо інше не ...; пропуск одного зі сполучуваних розділових знаків або порушенні їх послідовності;

орфографічні та пунктуаційні помилки на правила, що не включено до шкільної програми, виправляють, але не враховують. Також не вважають за помилку неправильну передачу так званої авторської пунктуації;

за наявності в диктанті більше п'яти виправлень оцінка знижується на один бал.

Нормативи оцінювання диктанту

Бали	Кількість помилок	Бали	Кількість помилок
1	15-16 і більше	7	4
2	13-14	8	3
3	11-12	9	1+1(негруба)
4	9-10	10	1
5	7-8	11	1(негруба)
6	5-6	12	-

Українська література

Державна підсумкова атестація з української літератури в 9 класі проводиться у формі тестування.

Тривалість виконання завдання в письмовій формі - 90 хвилин (час на вступну бесіду та інструктаж не враховується).

Учитель визначає варіанти тестів для кожного учня на власний розсуд, але так, щоб учні за сусідніми партами не виконували однакові варіанти.

Кожен тест рекомендується складати з 25 завдань різної форми.

Завдання 1-16 з вибором однієї правильної відповіді містить чотири або п'ять варіантів відповідей, з яких одна правильна.

У завданнях 17–20 дев'ятикласники мають установити відповідність між елементами лівої та правої колонок та вписати літери в клітинки.

Чотири завдання відкритої форми з короткою відповіддю (завдання 21-24) передбачають уписування відповіді у вигляді слова, словосполучення чи речення.

Завдання 25 передбачає написання розгорнутої відповіді на запропоноване запитання. Учні повинні надати вичерпну відповідь, сформулювати і прокоментувати проблему, порушену в художньому творі, позицію автора, зазначити, чи погоджується вони з такою позицією, й аргументувати свою думку. Виконуючи завдання, вони мають надати вичерпну відповідь на запитання, але уникати розлогих вступів, переказування тексту твору чи детальної характеристики героїв. Обсяг відповіді 100-200 слів.

Зарубіжна література

Завдання, які навчальні заклади готують для проведення атестації, повинні охоплювати навчальний матеріал 8 і 9 класів та містити не менше десяти варіантів завдань різної форми. Якщо кількість учнів у класі менша десяти, кожен з них отримує окремий варіант.

На виконання завдання державної підсумкової атестації із зарубіжної літератури відводиться 90 хвилин (час на вступну бесіду та інструктаж не враховується).

Завдання призначені для комплексної перевірки знань з навчального предмета і мають бути побудовані таким чином, щоб дати учням можливість показати вміння аналізувати та інтерпретувати художній текст, виявляти його розуміння, усвідомлення родової й жанрової специфіки, стильової своєрідності, багатства його ідейно-художнього змісту та особливостей поетики.

У кожному варіанті повинні бути вміщені завдання різних форм: на обрання однієї правильної відповіді, встановлення послідовності, встановлення відповідності, завдання відкритого типу (учень має написати твір-мініатюру (обсяг 1 сторінка) на запропоновану тему. Максимальна кількість запитань в одному варіанті не повинна перевищувати 24.

Завдання 1–19 (на знання художніх текстів, біографій митців, особливостей літературних епох і напрямів, теоретико-літературних понять, визначення твору за уривком) передбачають вибір однієї правильної відповіді із чотирьох запропонованих;

завдання 20 передбачає встановлення послідовності (учень має правильно розташувати запропоновані елементи, позначивши їх відповідними цифрами);

завдання 21–23 - встановлення відповідності (до кожного рядка, позначеного буквою, учень добирає відповідник, що позначений цифрою);

завдання 24 передбачає написання стислого твору-роздуму на запропоновану тему (ця творча робота має відображати сформованість базових знань із зарубіжної літератури, уявлення про художню літературу як мистецтво слова, уміння самостійно мислити, аналізувати різні за жанровою специфікою твори й висловлювати щодо них власні думки, спиратися на художні тексти, добирати відповідну форму вислову, визначати національну своєрідність твору).

Відповіді тестів закритого типу учень має позначити в підготовленому вчителем бланку відповідей. Якщо вказана відповідь є не правильною, бали за виконання завдання не нараховуються.

Виконання завдання відкритої форми у вигляді твору-роздуму оцінюється відповідно до таких параметрів: повнота розкриття теми; посилання на літературні тексти, уміння їх аналізувати та інтерпретувати; логічна послідовність викладу думок (наявність тези, аргументів, висновку); чітка побудова (наявність вступу, основної частини, висновків); структурна цілісність, переконливість наведених аргументів в основній частині твору, точність, зрозумілість думки; образне мислення.

За виконання творчого завдання учень може отримати максимум 3 бали. За наявності великої кількості орфографічних і пунктуаційних помилок 0,5 балазнімається.

Завдання відкритої форми учень виконує на окремому аркуші, виданому вчителем.

Правильне виконання завдань кожного варіанта оцінюється 12 балами, що полегшує виставлення оцінки згідно з критеріями оцінювання знань і вмінь учнів із зарубіжної літератури.

Мови і літератури корінних народів або національних меншин України

У закладах загальної середньої освіти, де функціонують класи з **навчанням чи вивченням мов корінних народів або мов національних меншин** державна підсумкова атестація з **мови** у 9 класі може проводитися у формі диктанту, переказу (докладного, стислого) або виконання тестових завдань.

Тексти диктантів та переказів для проведення державної підсумкової атестації мають бути доступними для учнів цієї вікової категорії та відповідати нормам сучасної літературної мови, урахувати вимоги діючої навчальної програми.

Тексти диктантів та переказів рекомендуємо обирати з творів класичної, сучасної, публіцистичної, науково-популярної літератури. Тематика текстів має стосуватися питань природи рідного краю, висвітлення питань культури спілкування, краси рідного слова; історії, звичаїв і традицій, духовної культури й мистецтва народів, які мешкають на теренах України та світу; сенсу людського життя, проблем науки тощо.

Одним із основних критеріїв добору текстів має бути наявність стильової єдності, типологічної структури, що становить взаємодію різних функціонально-смыслових типів мовлення.

Диктант – одна з основних форм перевірки орфографічної та пунктуаційної грамотності. Обсяг його має складати 120-130 слів, але він може бути збільшений до 160-200 слів в залежності від рівня підготовки здобувачів базової повної освіти. Це стосується, в – першу чергу, тих, хто навчається в гімназіях, ліцеях або класах з поглибленим вивченням мов.

Час написання диктанту складає 1 астрономічну годину.

Диктант оцінюється однією оцінкою за параметрами, вказаними у Методичних рекомендаціях щодо оцінювання результатів навчання російської мови та інших мов національних меншин (лист Міністерства освіти і науки України від 30.08.2013 № 1/9-592).

При оцінювання необхідно враховувати, що в окремих текстах можлива

варіативність пунктуаційних знаків, що допускається правилами пунктуації, у зв'язку зі збереженням авторської пунктуації.

За допомогою **переказу (докладного або стислого)** перевіряються: рівень комунікативної компетенції, орфографічна та пунктуаційна грамотність здобувачів базової повної освіти, їх уміння працювати з текстом, зв'язно та логічно викладати його зміст за допомогою відбору відповідних мовних засобів, аргументовано доводити свої погляди.

Обсяг текстів для переказу залежить від його виду (докладний або стислий) та відповідно складає від 200 до 450 слів.

Завданням докладного переказу є повне відтворення змісту тексту, при якому зберігається його послідовність, логіка розвитку дій, тип и стиль мовлення, композиційні і мовні особливості у тексті.

При написанні стислого переказу коротко переказується зміст тексту та акцентується увага на саме головне.

На проведення переказу відводиться 90 хвилин.

Переказ оцінюється однією оцінкою, яка є середнім показником набраних балів за зміст та мовне оформлення/грамотність роботи (див. Методичні рекомендації щодо оцінювання результатів навчання російської мови та інших мов національних меншин, затверджених листом Міністерства освіти і науки України від 30.08.2013 № 1/9-592).

Державна підсумкова атестація з мови може відбуватися **у тестовій формі**.

Вчитель має розробити не менше 10 варіантів тестових завдань, які передбачають перевірку знання та вміння здобувачів базової повної освіти розпізнавати вивчені мовні явища, групувати та класифікувати їх, виявляти розуміння значення мовних одиниць та особливостей їх використання в мовленні, сполучати слова, доповнювати, трансформувати речення, добираючи при цьому належну форму слова, потрібну лексему, відповідні засоби зв'язку між частинами речення, між реченнями у групі пов'язаних між собою тощо.

Кожний варіант має складатися з шести завдань двох форм закритого типу та однієї форми відкритого типу, зокрема:

- 4 завдання з вибором однієї правильної відповіді (закрита форма). До кожного завдання добирається 4-5 варіантів відповідей, з яких правильним може бути одна;

- 2 завдання на встановлення відповідності (закрита форма). Необхідно встановити відповідність між інформацією, яку позначено цифрами, та поняттями або прикладами, що позначено буквами, утворивши між ними логічні пари;

- завдання відкритого типу - це читання та розуміння тексту (до тексту додаються групи завдань, які потребують вибір однієї правильної відповіді та яким перевіряється розуміння тексту, його змісту, побудови, композиції) або завдання, яке передбачає написання власного висловлення.

Варіанти завдань закритого типу розраховані на перевірку рівня сформованості мовних знань за такими розділами граматики: «Фонетика, орфоепія», «Лексикологія та фразеологія», «Склад слова та словотвір», «Орфографія», «Морфологія», «Синтаксис».

Завдання відкритого типу (читання/розуміння тексту або написання висловлення) перевіряє рівень мовленнєвих умінь та навичок учня.

На проведення державної підсумкової атестації у формі тестових завдань відводиться 90 хвилин.

Оцінювання здійснюється за 12-бальною системою.

Державна підсумкова атестація з **інтегрованого курсу «Література»** (національної меншини та зарубіжної) у 9 класі може проводитися у формі твору або виконання тестових завдань.

Пропонуємо виконувати твір у традиційному жанрі літературно-критичної статті, а також у жанрі рецензії.

Тестові завдання мають відповідати вимогам діючих навчальних програм.

Рекомендуємо скласти до 10 варіантів тестових завдань наступних форм: завдання з вибором однієї правильної відповіді з чотирьох або двох правильних відповідей із 5 (6) запропонованих тощо; завдання на встановлення правильної послідовності викладення подій у художньому творі, розташування частин (глав) літературного твору, створення твору, життя письменників, існування літературних та культурних епох, стилів, напрямів; завдання на встановлення відповідності (пропонується встановити відповідність між певними літературними фактами, розміщеними у двох колонках); завдання з розгорнутою відповіддю тощо.

Завдання мають бути побудовані таким чином, щоб учні змогли продемонструвати вміння розуміти та інтерпретувати художній текст, визначати родову й жанрову специфіку та стильову своєрідність художнього твору, багатство його ідейно-художнього змісту та особливості поезики, сприйняття конкретного твору в літературно-мистецькому контексті епохи, у зв'язках із літературною традицією України і світу.

Максимальна кількість завдань в одному варіанті не повинна перевищувати 24.

Робота над тестовими завданнями проводиться протягом 90 хвилин. Відлік часу розпочинається з моменту початку роботи учнів над завданнями.

Звертаємо увагу на те, що учителі, які розроблятимуть завдання для державної підсумкової атестації у тестовій формі, обов'язково мають сформулювати критерії оцінювання, чітко зазначивши кількість балів для кожного із запропонованих завдань з урахуванням загальних критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів з мови та літератури.

У закладах загальної середньої освіти, де функціонують класи з **навчанням чи вивченням мов корінних народів або мов національних меншин** державна підсумкова атестація з **мови** у 11 класі може проводитися у формі переказу з творчим завданням або виконання тестових завдань.

Рекомендуємо використовувати для переказу тексти різних стилів за різними типами мовлення (розповідь, опис, роздум).

Оскільки основне завдання переказу - передати текст послідовно та правильно, як певну смислову й структурну цілісність, то творчі завдання мають максимально наблизити учнів до створення додаткового тексту, пов'язаного з основним.

До таких завдань можна віднести: оцінювання подій, про які розповідається в основному тексті; висловлення свого ставлення до осіб, подій, явищ в основному тексті; розповідь про те, що найбільше сподобалося в основному тексті й чому та інше.

Обсяг тексту для переказу залежить від його виду та типів завдань та складає від 200 до 450 слів.

Державна підсумкова атестація з мов національних меншин може проводитися і **у тестовій формі**. Завдання мають бути укладені відповідно до чинних навчальних

програм і надавати вчителю можливість перевірити та оцінити рівень сформованості мовної та мовленнєвої компетенції учнів, їх уміння реалізовувати свої знання в практичній діяльності.

Рекомендуємо розробити не менше 10 варіантів тестових завдань різних ступенів складності.

Завдання мають більш наближатися до форм і структури, рекомендованими при складанні зовнішнього незалежного оцінювання. Завдання відкритого типу не включають у себе готові варіанти відповідей та мають дати можливість учневі виявити вміння на практиці застосовувати отриманні знання, самостійно створивши власне висловлювання на дискусійну тему, в якому аргументовано підтримати або спростувати, подану в завданні думку.

Тривалість виконання тестових завдань – 90 хвилин (час на вступну бесіду та інструктаж не враховується).

Історія України. Всесвітня історія

Завдання для ДПА мають бути зорієнтовані на визначення рівня навчальних досягнень учнів, які включають основні питання програми.

Учитель готує кілька варіантів атестаційних робіт (наприклад, 10). Кожен з таких варіантів може містити по 22 тестових завдання з історії таких форм:

- завдання 1-16 мають чотири варіанти відповідей, серед яких треба вибрати одну правильну;
- у завданнях 17, 18 до кожної інформації, позначеної буквами, потрібно добрати одну правильну відповідь з варіантів, позначених цифрою;
- у завданнях 19, 20 потрібно розташовувати історичні події у хронологічній послідовності;
- завданнях 21, 22 мають сім варіантів відповідей, серед яких треба вибрати три правильні.

Зміст тестових завдань повинен відповідати навчальним програмам для загальноосвітніх навчальних закладів та змісту підручників з історії, рекомендованих Міністерством освіти і науки України.

Під час виконання завдань учні мають виявити:

- знання історичних фактів, подій, явищ, процесів, понять, термінів, хронології, картографії, історичних особистостей, культурно-історичних пам'яток;
- уміння аналізувати, узагальнювати, визначати причини й наслідки історичних подій та явищ, оцінювати їхнє значення;
- уміння встановлювати відповідність і послідовність між подіями, явищами, процесами та періодами;
- уміння працювати з історичними джерелами: історичними документами, картами, схемами, фотоматеріалами тощо.

Правознавство.

Державна підсумкова атестація з предмета «Правознавство» учнів 9-х класів проводиться в письмовій формі.

Перевірка результатів навчання учнів основ правознавства передбачає оцінювання засвоєних ними знань і сформованих умінь та навичок.

При складанні завдань для ДПА вчителеві слід взяти до уваги наступне:

- спрямування завдань на перевірку вмінь і навичок учнів, передбачених Державним стандартом базової і повної загальної середньої освіти;
- відповідність завдань концепції та змісту чинної навчальної програми з предмета;
- різноманітність завдань, що уможливить виявлення й оцінювання рівня сформованості правової предметної компетентності дев'ятикласників у сукупності таких компетенцій як інформаційна (правові знання), логічна (розвиток юридичної логіки), процесуальна (правові вміння), аксіологічна (емоційно-ціннісне ставлення учня до правових явищ і процесів);
- поточні зміни в чинному законодавстві України;
- відповідність завдань віковим особливостям учнів 9-х класів (розвиток критичного мислення, вміння абстрагувати, життєвий досвід тощо);
- можливість застосування для оцінювання 12-ти бальної шкали.

Для проведення ДПА вчителів слід підготувати не менше двох варіантів комплексних завдань. При цьому всі варіанти мають бути уніфікованими за формою й типами завдань. Кількість завдань у кожному варіанті від 4 до 6. Рекомендуємо у ДПА з курсу правознавства використовувати такі типи завдань:

1. Тестові завдання на вибір однієї або кількох (варіант зі сполученням цифр) правильних відповідей. Виконання таких завдань зводиться до репродуктивного відтворення учнями наявних в них правових знань. Тестові завдання на пошук відповіді зі сполученням цифр передбачають обрання учнями варіанту, в якому значаться цифри, під якими містяться відповідні ознаки. Виконання такого типу завдання передбачає визначення ознак понять, складників явищ, етапів процесів у їх сукупності й виявляють уміння учнів співставляти та аналізувати правову інформацію, визначити, що відноситься до того чи іншого поняття (явища, процесу).

2. Завдання зі встановлення відповідності. Такі завдання, як і попередні типи завдань, – це відтворення учнями на репродуктивному рівні набутих знань з правознавства. Алгоритм виконання учнями такого типу завдання зводиться до підшукування відповідностей (пар) між поняттями й визначеннями, назвами й описом тощо.

3. Завдання з визначення поняття та ілюстрації його прикладом. Виконуючи такі завдання, учням слід відтворити поняття якомога точніше до дефініцій, поданих у нормативно-правових актах, або ж подати визначення поняття у сукупності його суттєвих ознак. Важливо, щоб учні продемонстрували вміння ілюструвати теоретичне положення конкретним прикладом, що й слугуватиме індикатором їхнього розуміння основних теоретичних положень правознавства.

4. Завдання на виявлення трьох відмінностей між правовими поняттями. Такі завдання перевіряють вміння учнів розрізняти й порівнювати правові поняття, явища, процеси тощо. Для з'ясування відмінностей учневі слід спочатку визначити, до якого роду належать зазначені види понять, а потім знайти відмінне в них за визначеними лініями (показниками, критеріями) порівняння.

5. Завдання з побудови логічного ланцюжка. Виконуючи завдання такого типу, учень має віднайти зайве поняття й пропущене в запропонованому ланцюжку поняття, узагальнити й указати, якому правовому явищу чи процесу ці поняття відповідають.

6. Завдання з виявлення помилок та/або недоречностей у запропонованих текстах. Такі завдання вимагають від учнів демонстрації засвоєних правових знань.

7. Завдання з аналізу фрагмента юридичного документа (положення нормативно-правового акта). Такий аналіз здійснюється учнями за поданими до фрагмента запитаннями на кшталт: про яке поняття йдеться у фрагменті НПА; що означає це поняття; які правовідносини врегульовуються зазначеним положенням тощо. Відповідаючи на запитання до фрагменту НПА, учні мають віднайти і вписати основне поняття, згадуване у фрагменті, дати його визначення, продемонструвати свої знання пов'язаних з чільним поняттям питань/проблем тощо.

8. Аналіз (розв'язання) правової ситуації за запитаннями до неї. Виконання такого завдання передбачає застосування учнями комплексу предметних знань (в тому числі й положень законодавства) й спрямоване на виявлення навичок учнів застосовувати набуті правові знання й предметні вміння, а також представляти оцінні судження щодо правових подій, явищ і процесів.

Окремі завдання атестаційної роботи мають носити творчий характер і уможливлювати демонстрацію учнями вміння висловлювати власні емоційно-оцінні судження щодо юридичних подій, явищ і процесів.

При оцінюванні комплексних завдань для ДПА з правознавства рекомендується застосовувати загальноприйняту 12-ти бальну систему оцінювання. Оцінювання може бути, наприклад, таким: тестові завдання на вибір однієї правильної відповіді з чотирьох або тестові завдання на вибір кількох правильних відповідей (варіант відповіді зі сполученням цифр) оцінюються по 0,5 бала за кожну правильну відповідь чи комбінацію цифр; завдання на встановлення відповідності оцінюється в 1 бал, який виставляється при правильному знаходженні учнем усіх відповідностей (пар) у завданні; завдання з визначення поняття й наведення прикладу оцінюється в 2 бали, де виконання першої частини завдання – це 1,5 бали, а приклад – 0,5 бали; завдання з пошуку трьох відмінностей між правовими поняттями/явищами оцінюється в 0,5 бала за кожні правильні пари відмінностей однієї лінії порівняння; аналіз фрагмента юридичного документа оцінюється у 2 бали; 3-ма балами оцінюється завдання з аналізу правової ситуації тощо. Утім, учитель може на власний розсуд застосовувати будь-яку систему оцінювання завдань з подальшим її «переведенням» у 12-ти бальну шкалу.

Математика

Державна підсумкова атестація з математики проводиться за програмами, затвердженими Міністерством освіти і науки України, а саме: «Математика. 5-9 класи» та «Навчальна програма для поглибленого вивчення математики в 8-9 класах загальноосвітніх навчальних закладів», розміщені на сайті МОН. Для проведення державної підсумкової атестації готують не менше 10 варіантів контрольних робіт (якщо кількість учнів в класі менша 10, то по одному варіанту на кожного учня). Для учнів загальноосвітніх класів пропонується поділити роботу на 3 частини. Перша частина – 10-12 завдань у тестовій формі з однією правильною відповіддю на кожне завдання. Для кожного тестового завдання рекомендується подати 4-5 варіантів відповіді. Завдання з вибором відповіді вважається виконаним правильно, якщо в роботі указана тільки одна літера, якою позначена правильна відповідь. При цьому учень не повинен наводити будь-які міркування, що пояснюють його вибір. Друга частина атестаційної

роботи може складатися із 4-6 завдань відкритої форми з короткою відповіддю. Такі завдання вважаються виконаними правильно, якщо записана правильна відповідь (наприклад: число, вираз, корені рівняння тощо). Усі необхідні обчислення, перетворення тощо учні виконують на чернетках. Третя частина атестаційної роботи може складатися з 3-4 завдань відкритої форми з розгорнутою відповіддю. Завдання третьої частини вважаються виконаними правильно, якщо учень навів розгорнутий запис розв'язування завдання з обґрунтуванням кожного етапу розв'язку та надав правильну відповідь. Правильність виконання завдань третьої частини оцінює вчитель відповідно до критеріїв і схеми оцінювання завдань з якими учні завчасно ознайомлені. Для класів з поглибленим вивченням математики пропонується додати четверту частину роботи. Її рекомендується скласти із 3 завдань, що відповідають програмі поглибленого вивчення математики. У кожній із частин атестаційної роботи рекомендується поєднати завдання з алгебри і геометрії у орієнтовному відношенні 2 до 1. Також завдання мають охоплювати весь курс математики 5-9 класу. Завдання третьої та четвертої частин атестаційної роботи учні виконують на аркушах зі штампом відповідного загальноосвітнього навчального закладу. Державна підсумкова атестація з математики проводиться протягом 135 хв. для учнів загальноосвітніх класів. Учні класів з поглибленим вивченням математики виконують атестаційну роботу протягом 180 хвилин. При оцінюванні письмової роботи необхідно користуватися критеріями оцінювання затвердженими наказом МОН від 21.08.2013 № 1222 «Про затвердження орієнтовних вимог оцінювання навчальних досягнень учнів із базових дисциплін у системі загальної середньої освіти». Систему переведення балів у оцінку обґрунтовують і оприлюднюють.

Інформатика

Державна підсумкова атестація з інформатики проводиться за навчальною програмою для загальноосвітніх навчальних закладів «Інформатика. 5–9 класи», затвердженою наказом МОН від 29.05.2015 № 585 та «Навчальною програмою поглибленого вивчення інформатики для учнів 8-9 класів загальноосвітніх навчальних закладів». Для проведення державної підсумкової атестації готують не менше 10 варіантів контрольних робіт (якщо кількість учнів в класі менша 10, то по одному варіанту на кожного учня). Пропонується атестаційну роботу поділити на 3 частини. Перша частина – рекомендується подати 12-14 завдань у тестовій формі з однією правильною відповіддю на кожне завдання, завдання з вибором кількох правильних відповідей, завдання на встановлення відповідності. Друга частина атестаційної роботи може містити одне завдання відкритої форми з розгорнутою відповіддю на складання блок-схеми алгоритму. Третя частина атестаційної роботи виконується на комп'ютері й може містити 2 практичних завдання, одне з яких повинно передбачати написання програми. Завдання атестаційної роботи учні виконують на аркушах зі штампом відповідного загальноосвітнього навчального закладу. Вихідні файли розв'язків завдань на комп'ютері роздрукувати на аркушах формату А4 або іншого доступного формату із задалегідь поставленим штампом відповідного загальноосвітнього навчального закладу.

Державна підсумкова атестація з інформатики проводиться протягом 120 хв. При оцінюванні письмової роботи необхідно користуватися критеріями оцінювання, затвердженими наказом МОН від 21.08.2013 № 1222 «Про затвердження орієнтовних вимог оцінювання навчальних досягнень учнів із базових дисциплін у системі загальної середньої освіти». Систему переведення балів у оцінку обґрунтовують і оприлюднюють.

Географія

У ході підготовки завдань для проведення державної підсумкової атестації з географії вчитель має забезпечити перевірку закладених у оновлених навчальних програмах очікуваних результатів навчально-пізнавальної діяльності учнів, які включають змістовий, діяльнісний, ціннісний та світоглядний компоненти.

Реалізація компетентнісного підходу до освітньої діяльності учнів забезпечується системою перевірки й оцінювання навчальних результатів, яку вчитель формує опираючись на можливості та інтелектуальний потенціал учнів, використовуючи місцевий, в тому числі, краєзнавчий матеріал. Одним із засобів формування, перевірки та оцінювання рівня сформованості предметних географічних компетентностей є застосування компетентнісно-орієнтованих завдань, які дозволять визначити здатність учнів використовувати природничо-наукові знання у ситуаціях, що близькі до реальних та пов'язані з різноманітними аспектами навколишньої дійсності: життя школи, суспільства, особистого життя учнів тощо. Використовуючи сучасні методи, види, способи і прийоми контролю навчальних досягнень учнів з географії, вчитель розробляє алгоритми проектування і застосування компетентнісно-орієнтованих завдань з географії, які компонується у дидактичні тести, і є системою запитань та поступово ускладнених завдань специфічної форми, що забезпечує якісну, ефективну та об'єктивну оцінку структури й вимірювання рівня сформованості предметно-географічних компетентностей учнів. Змістове наповнення завдань передбачає формування не лише знань, а й способів діяльності, здатності застосовувати вивчене у різноманітних навчальних і життєвих ситуаціях, висловлювати власні судження, обґрунтовуючи їх, здійснювати логічні міркування, оцінювальні дії, формулювати висновки тощо.

Зміст завдань має сприяти формуванню в учнів, крім предметної, також ключових компетентностей: уміння вчитися, спілкуватися державною, рідною та іноземними мовами, математичної, соціальної, гендерної, громадянської, загальнокультурної, підприємницької, здоров'язбережувальної компетенції. За таких умов вимірюється не рівень опанування конкретним географічним змістом, а здатність і готовність застосування загальнонавчальних і предметних знань та умінь. Такими завданнями передбачено використання наукових методів дослідження або обґрунтування певних положень на основі як освоєних знань і умінь, так і спостережень та досліджень. Реальні задачні ситуації мають бути пов'язані з актуальними проблемами, які виникають у житті кожної людини (розрахунки, роботи з картами, усвідомлення наслідків глобального потепління, вирубки лісів тощо).

Важливу роль у реалізації компетентнісного підходу мають відіграти навчальні завдання, що спрямовуються на пояснення фактів, процесів, явищ, встановлення причинно-наслідкових зв'язків, відкриття нових знань або способів дій, розв'язання

проблем практичного характеру, робота з контурними картами тощо для забезпечення у процесі перевірки практичного значення вивченого, застосування набутих знань та вмінь у нестандартних, змінених умовах. Через компетентісно-орієнтовані завдання, можлива також реалізація наскрізних змістових ліній: «Екологічна безпека та сталий розвиток», «Громадянська відповідальність», «Здоров'я і безпека», «Підприємливість та фінансова грамотність», які є засобом інтеграції ключових та загальнопредметних компетентностей, навчальних предметів та предметних циклів.

Зміст окремих завдань варто спрямувати на формування (ціннісний компонент) мотиваційної сфери (визначення потреб, мотивів, намірів, цілей, прагнень); соціальних цінностей (почуття патріотизму, національної самосвідомості); особистісних цінностей (гуманність, працелюбність, чесність, правдивість тощо); соціальної поведінки; громадянської позиції, інших моральних якостей особистості, її поглядів, переконань, життєвих пріоритетів.

Тематичне наповнення завдань вчитель готує за навчальною програмою за курси з 6-го по 9-й клас, при цьому важливо узгодити тестові завдання за темами та врівноважити за ступенем складності. Для проведення атестації вчитель на свій розсуд готує декілька варіантів завдань за відповідною формою. Кожен варіант має тестові завдання різних типів і рівнів складності, зокрема:

1) завдання з вибором однієї правильної відповіді з чотирьох запропонованих використовують для оцінювання знань географічних понять, термінів, умінь працювати із джерелами інформації (всього 8 завдань, з них кожен 2 завдання формуються за темами від 6 по 9 клас);

2) завдання на визначення відповідності передбачають вибір взаємопов'язаних понять, явищ, процесів і встановлення між ними логічних зв'язків (4 завдання, кожне завдання формується за темами від 6 по 9 клас);

3) завдання, що містять сім варіантів відповідей, три з яких є правильними, використовують для перевірки здатності виявляти характерні ознаки окремих об'єктів і явищ, перелік окремих об'єктів, процесів, явищ тощо (4 завдання, кожне завдання формується за темами від 6 по 9 клас);

4) два завдання (одне з яких стосуватиметься курсу «Україна у світі: природа населення», а інше – «Україна і світове господарство»), що передбачають розгорнуту відповідь на поставлені запитання і забезпечать можливість перевірки вміння учнів висловлювати власні думки, наводити аргументи, складати географічні характеристики, описувати географічні процеси і явища, робити висновки, застосовувати знання і вміння у новій ситуації, порівнювати географічні об'єкти і явища, пояснювати розвиток і просторове поширення географічних процесів і явищ на основі виділення їх істотних ознак, встановлювати риси подібності та відмінності, переваг та недоліків природних та економічних умов, вміння застосовувати наявні знання і компетенції для вирішення запропонованого завдання;

5) два завдання, що передбачають для отримання правильної відповіді виконання певних математичних розрахунків з відповідним записом у бланку відповідей; (завдання формуються за темами від 6 по 9 клас)

6) також необхідно розробити *одне завдання на контурній карті*, що передбачає нанесення на карту інформації відповідно завдання та розробку легенди карти. Це завдання даватиме змогу визначити картографічну грамотність та знання особливостей

просторового розміщення об'єктів і явищ. Під час виконання завдання учням потрібно розробити легенду карти за всіма правилами і картографічними вимогами, а потім виконати завдання на контурній карті. Виконуючи завдання на контурній карті, всі позначення і записи здійснюються тією ж ручкою, що й інші завдання. (завдання формуються за темами від 6 по 9 клас). Для підготовки завдання пропонуємо підготувати контурні карти світу та України, а завдання формувати з врахуванням формату карти.

Отже, кожен варіант такої атестаційної роботи налічуватиме: 16 тестових завдань різного типу і рівня складності; два завдання, що передбачають розгорнуту відповідь на поставлені запитання; дві географічні задачі; 1 завдання на контурній карті.

Для класів з поглибленим вивченням географії пропонується додати до атестаційної роботи ще два завдання: одне – практичного спрямування, а друге – теоретичного, творчого характеру.

На виконання атестаційної роботи відводиться 90 хвилин. Для класів з поглибленим вивченням географії - 120 хвилин.

Виконання атестаційної роботи не передбачає використання атласів та інших джерел картографічної та візуальної інформації.

Біологія

Атестаційна робота з біології укладається вчителем із завдань, що відповідають змісту і очікуваним результатам навчально-пізнавальної діяльності учнів, визначеним навчальною програмою з біології для 6–9 класів загальноосвітніх навчальних закладів, затвердженою наказом Міністерства освіти і науки України від 07.06. 2017 р. № 804.

Атестаційна робота складається із завдань різних рівнів складності:

– завдання на відтворення знань, які передбачають уміння розпізнавати типові біологічні об'єкти, процеси, явища; давати визначення основних біологічних понять; користуватися біологічними термінами і поняттями тощо;

– завдання на застосування знань, які передбачають використання уміння описувати, характеризувати, порівнювати біологічні об'єкти, явища, процеси, закономірності; складати схеми схрещування, ланцюги (мережі) живлення в екосистемах; розв'язувати елементарні вправи з реплікації, транскрипції, трансляції; описувати і пояснювати результати експерименту, дані таблиць, графіків; встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, узагальнювати, робити висновки; використовувати знання у практичній діяльності.

Атестаційна робота має включати 50 % завдань на відтворення і 50 % завдань на застосування знань і охоплювати різні теми курсу біології основної школи.

Елементи змісту атестаційної роботи:

методи вивчення живих об'єктів (спостереження, опис, вимірювання, експеримент);

загальні ознаки рослин, грибів, бактерій, тварин, їх значення у природі та використання у практичній діяльності людини;

особливості організму людини, його будови та процесів життєдіяльності (тканини, органи і системи органів, процеси життєдіяльності, внутрішнє середовище, імунітет, нейрогуморальна регуляція процесів життєдіяльності, профілактика захворювань, надання долікарської допомоги);

хімічний склад і структура клітини; еукаріотична і прокаріотична клітини; особливості рослинних і тваринних клітин; клітинний цикл, мітоз, мейоз; статеві клітини, запліднення; хромосоми, гени, генетичний код; біосинтез білка;

методи генетичних досліджень; генотип і фенотип; закони Менделя; генетика статі й успадкування, зчеплене зі статтю; форми мінливості; види мутацій;

екосистеми, їх різноманітність; харчові зв'язки, потоки енергії та колообіг речовин в екосистемах; екологічні фактори; взаємодія видів в природі; біосфера.

До атестаційної роботи включаються:

тестові завдання закритої форми (з однією правильною відповіддю, з кількома правильними відповідями, на встановлення відповідності);

завдання відкритої форми (з короткою та розгорнутою відповіддю);

завдання, які передбачають здійснення аналізу діаграм, графіків, таблиць, текстів.

Час, який відводиться на виконання атестаційної роботи, типи завдань та їх кількість в атестаційній роботі, кількість варіантів атестаційних робіт визначає вчитель. Для укладання атестаційних робіт учитель може використовувати збірники завдань для проведення державної підсумкової атестації з біології, або інші збірники завдань з біології, що мають відповідний гриф, з урахуванням вимог, що зазначені вище.

Хімія

Атестаційна робота з хімії укладається вчителем із завдань, що охоплюють різні теми курсу хімії основної школи у такому співвідношенні:

15% – 7 клас – початкові хімічні поняття; прості речовини метали і неметали;

45% – 8 клас – кількість речовини, розрахунки за хімічними формулами; основні класи неорганічних сполук; періодичний закон і періодична система хімічних елементів Менделєєва; будова атома хімічний зв'язок і будова речовини;

40% – 9 клас – розчини; хімічні реакції; найважливіші органічні сполуки.

Атестаційна робота складається із завдань різних типів і рівнів складності, зокрема: завдання з вибором однієї правильної відповіді; завдання на встановлення відповідності; завдання на встановлення правильної послідовності; завдання з короткою відповіддю, серед яких завдання на відтворення генетичного зв'язку між класами неорганічних сполук, завдання на складання рівнянь окисно-відновних реакцій та електронних балансів до них, реакцій йонного обміну в молекулярній та йонній формах; завдання з розгорнутою відповіддю, серед яких задачі різних типів, які передбачають розгорнутий запис розв'язування задачі з обґрунтуванням кожного етапу.

До атестаційної роботи включаються завдання на визначення рівня сформованості основних умінь та способів дій, які можна пропонувати як в тестовій формі, так і у вигляді завдань з короткою або розгорнутою відповіддю, а саме:

- називати речовини за їх формулами, типів хімічних реакцій;

- складати формули найважливіших неорганічних та органічних сполук вивчених класів, схеми будови атомів перших 20 елементів періодичної системи, рівняння хімічних реакцій;

- характеризувати елементи (від Гідрогену до Кальцію) за їх положенням у періодичній системі та особливості будови їх атомів, хімічні властивості речовин – представників різних класів неорганічних сполук, процеси окиснення і відновлення;
- визначати належність речовин до певного класу, тип хімічної реакції, вид хімічного зв'язку у типових прикладах, ступінь окиснення елементів, можливість перебігу реакцій йонного обміну;
- обчислювати об'єм газу за нормальних умов, відносну густину газів, масу, об'єм, кількість речовини реагентів та продуктів реакції, об'ємні відношення газів за хімічними рівняннями.

Час, який відводиться на виконання атестаційної роботи, типи завдань та їх кількість в атестаційній роботі, кількість варіантів атестаційних робіт визначає вчитель. Для укладання атестаційних робіт можна використовувати збірники завдань для проведення державної підсумкової атестації з хімії, або інші збірники завдань з хімії, що мають відповідний гриф.

Під час проведення державної підсумкової атестації з хімії учням дозволяється користуватися калькуляторами і таблицями: «Періодична система хімічних елементів Д.І. Менделєєва», «Розчинність кислот, солей, основ та амфотерних гідроксидів у воді», «Ряд активності металів».

Фізика

Атестаційна робота укладається вчителем із завдань різних типів і рівнів складності з усіх розділів базового курсу фізики співвідносно навчальному часу, передбаченому на вивчення певної теми. Завдання добираються вчителем так, щоб вони надали можливість визначити розуміння учнями основних фізичних понять і законів, уміння аналізувати фізичні явища та процеси, сформованість навичок розв'язання задач.

Для укладання атестаційних робіт учитель може використовувати збірники завдань для проведення державної підсумкової атестації з фізики, або інші збірники завдань з фізики, що мають відповідний гриф. Час, який відводиться на виконання атестаційної роботи, типи завдань та їх кількість в атестаційній роботі, кількість варіантів атестаційних робіт визначає вчитель.

До складу атестаційної роботи можуть бути включені завдання у тестовій формі на встановлення однієї правильної відповіді з 4-5 запропонованих; завдання на встановлення відповідності. Ці завдання спрямовані на визначення рівня засвоєння основних понять, уміння здійснювати нескладні розрахунки тобто на репродуктивне відображення навчального матеріалу.

До атестаційної роботи обов'язково включаються завдання на застосування знань, що передбачають розгорнуту відповідь. Такі завдання потребують повної, логічної, розгорнутої відповіді з визначенням сутності запропонованих у завданні фізичних явищ, формулюванням фізичних законів, аналізом явищ і процесів, наведенням ілюстрацій у вигляді графіків, таблиць або схем та обґрунтування.

Обов'язковою складовою атестаційної роботи є завдання з використанням графіків, рисунків, а також задачі: типові та комбіновані.

Під час оцінювання виконання задач звертають увагу на такі вимоги щодо оформлення розв'язку задачі:

- запис умови в скороченому вигляді;

- переведення одиниць фізичних величин в одиниці Міжнародної системи одиниць;
- логічна послідовність вибору фізичних формул і виведення кінцевої формули;
- хід розв'язання з усіма послідовними діями і необхідними поясненнями, графічними ілюстраціями;
- аналіз і перевірка вірогідності отриманого результату;
- запис повної відповіді, якщо потрібно знайти декілька величин або результатів.

Для класів з поглибленим вивченням фізики пропонується включити в атестаційну роботу більше завдань високого рівня складності. Критерієм складності для завдань у тестові формі є кількість логічних кроків, які потрібно виконати для його розв'язання.

Під час проведення державної підсумкової атестації з фізики учням дозволяється користуватися калькуляторами. Оскільки під час атестації учні не можуть користуватися додатковою літературою потрібно всі дані, що необхідні для розв'язування завдання, наводити в тексті завдання.

Час, який відводиться на виконання атестаційної роботи, типи завдань та їх кількість в атестаційній роботі, кількість варіантів атестаційних робіт визначає вчитель.

Генеральний директор
директорату шкільної
та дошкільної освіти

Андрій ОСМОЛОВСЬКИЙ